

ржання ними суспільних благ і послуг, наданих за рахунок місцевих бюджетів, повинні зростати в міру збільшення обсягу податків, що збираються в даному регіоні. В основі другого принципу лежать не тільки загальні розуміння громадянської солідарності, але і ряд економічних аргументів, відповідно до яких держава повинна прагнути до вирівнювання, певною мірою, фінансових можливостей регіонів. По-перше, держава гарантує надання громадянам ряду соціальних послуг на визначеному рівні. По-друге, у ряді випадків регіональна диференціація податкових надходжень обумовлена технікою стягування податків і в силу цього теж може зажадати перерозподілу доходів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний менеджмент: Підручник / В.Федосов, В.Опарін, Л.Сафонова та інші; – К.: КНЕУ, 2004. – 864 с.
2. Бюджетна політика у контексті соціально-економічного розвитку України: У 6т. Т.5: Реформування міжбюджетних відносин і зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування / М.Я.Азаров, Ф.О.Ярошенко, В.Г. Бодров та ін. – К.: НДФІ, 2004. – 400 с.
3. Пасічник Ю.В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні: Монографія. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток і ЛТД», 2005. – 642 с.
4. Чечетов М.В., Чечетова Н.Ф., Бережна А.Ю. Бюджетний менеджмент: Навчальний посібник. В 2-х ч. Ч. 1.– Х.: ВД «ІНЖЕК», 2004, – 560 с.
5. Шарль Бланкарт: Державні фінанси в умовах демократії. За науковою редакцією В.М.Федосова. – Київ „Либідь», 2000.– 654 с.

Тулай О. І.

к. е. н., доцент кафедри фінансів

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із основних завдань інвестиційної діяльності є організація її фінансування, що дозволяє забезпечити інвестиційні проекти інвестиційними ресурсами. Інвестиційна діяльність підприємства в усіх її формах здійснюється за рахунок усіх можливих джерел.

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» джерела інвестування за каналами надходження інвестиційних коштів можна класифікувати: власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, повернення збитків щодо аварій, стихійного лиха, грошових накопичень та заощаджень фізичних та юридичних осіб та ін.); займані (позикові) фінансові кошти інвестора (облігаційні займи, банківські та бюджетні кредити); залучені фінансові кошти інвестора (кошти від

продажу акцій, пайові та інші вклади фізичних та юридичних осіб); бюджетні інвестиційні асигнування; безоплатні та благодійні вклади, пожертвування організацій, підприємств, громадян.

Отже, основною особливістю формування інвестиційних ресурсів є використання широкого поля джерел, засобів і методів фінансування інвестиційної діяльності та їх впливу на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання.

Джерела формування інвестиційних ресурсів умовно можна поділити на три основні групи: власні, залучені та позичені.

Власні інвестиційні джерела підприємства є основними. До них належать:

- прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства після сплати податків та інших обов'язкових платежів;
- амортизаційні відрахування;
- раніше виконані довгострокові фінансові вкладення, строк сплати яких закінчується в поточному періоді;
- реінвестований прибуток шляхом продажу частини основних фондів;
- страхова сума відшкодування збитків, викликаних втратою майна;
- частка зайвих оборотних активів, що іммобілізується в інвестиції;
- гранти.

Власні джерела інвестицій підприємства порівняно із залученими та позиковими характеризуються простотою і швидкістю залучення, високою віддачею за критерієм норми прибутковості капіталу (не вимагають сплати позикового відсотка в будь-яких його формах). Використання власних ресурсів істотно знижує ризик неплатоспроможності й банкрутства підприємства, і при цьому управління цілком зберігається в руках його засновників.

Разом з тим власні джерела обмежені, не дають змоги істотно розширити інвестиційну діяльність за сприятливої кон'юнктури ринку. Недостатність зовнішнього контролю за ефективністю використанню власних інвестиційних ресурсів при некваліфікованому управлінні ними може призвести до складних фінансових наслідків для підприємства.

Разом із власними джерелами інвестицій використовуються залучені кошти: емісія акцій підприємства; емісія інвестиційних сертифікатів (інвестиційних фондів і компаній); внесок сторонніх вітчизняних та зару-

біжних інвесторів у статутний фонд; безкоштовне цільове інвестування, що надається державними органами та комерційними структурами.

Серед залучених джерел насамперед розглядається можливість залучення акціонерного капіталу. Це джерело може бути використане підприємствами та їхніми самостійними структурами (дочірніми підприємствами), утвореними у формі акціонерних товариств. Підприємства вже сьогодні широко використовують можливості залучення акціонерного капіталу до інвестиційної діяльності.

Однією з форм додаткового залучення капіталу є розширення статутного фонду за рахунок додаткових внесків (паїв) вітчизняних та закордонних інвесторів.

Серед залучених коштів розглядається також безоплатне цільове інвестування, що надається державними органами та комерційними структурами.

Важливими джерелами інвестицій є такі можливі позикові кошти: довгострокове кредитування; цільовий державний кредит; інвестиційний податковий кредит; інвестиційний лізинг; інвестиційний селенг.

Найбільш досконалий розподіл фінансових ресурсів інвестиційної діяльності – це виділення двох груп джерел: зовнішні та внутрішні джерела інвестування. Внутрішні джерела інвестування – це національні джерела: власні кошти підприємств, ресурси фінансового ринку, заощадження населення, бюджетні інвестиційні асигнування. Зовнішні джерела – це іноземні інвестиції, кредити, позики. Ця класифікація відображає структуру фінансових джерел щодо їх формування та використання на рівні національної економіки в цілому, тобто на макроекономічному рівні.

До зовнішніх джерел суб'єкту господарювання належать такі: бюджетні інвестиції, кошти кредитних установ та організацій, страхових компаній, недержавних пенсійних та інвестиційних фондів, інших інституціональних інвесторів, збереження населення, продаж цінних паперів та ін. Внутрішні джерела суб'єкта господарювання – це прибуток, амортизація, інвестиції власників підприємства. Ці джерела характеризуються спрощеним та швидким залученням, не потребують сплати кредитного процента, суттєво знижують ризик неплатоспроможності та банкрутства підприємства і при цьому управління повністю залишається в руках власників.

Зовнішні джерела формування інвестиційних ресурсів (позикові і залучені) мають порівняно із внутрішніми такі позитивні характеристики, як високий обсяг можливого їх залучення, більш жорсткий зовнішній контроль за ефективністю інвестиційної діяльності та реалізацією внутрішніх резервів її підвищення. Проте існують проблеми щодо їх залучення й оформлення: більш тривалий період залучення, необхідність надання відповідних гарантій щодо застави майна (на платній основі). Якщо підприємство використовує зовнішні джерела інвестицій, підвищується ризик його банкрутства у зв'язку з несвоєчасним погашенням отриманих позичок, втрачається частина прибутку від інвестиційної діяльності у зв'язку з необхідністю сплати позичкового відсотка.

При розподілі джерел інвестиційної діяльності підприємства на зовнішні та внутрішні з урахуванням макро- та мікроекономічного рівнів необхідно враховувати також специфіку організаційно-правових форм господарювання (приватних, колективних, спільних підприємств).

Аналіз структури інвестування за джерелами фінансування в Тернопільській області у 2009 році вказує на активізацію інвестування в реальний сектор економіки та інфраструктуру. Так, питома вага капітальних інвестицій за рахунок кредитів банків та інших позик становить 21,2% від загального обсягу, за рахунок власних коштів підприємств та організацій – 43,1%, коштів населення на будівництво власних квартир та індивідуальне житлове будівництво – 24,9%.

Водночас на фоні високої інвестиційної активності банків, підприємств та населення Тернопільської області, низькою залишається активність іноземних інвесторів (вкладено лише 1,2% від загального обсягу вітчизняних інвестицій), інвестиційних фондів (0,1%), місцевих органів влади (місцеві бюджети – 1,9%), що свідчить про недостатню увагу до процесів інвестування місцевих органів влади (в першу чергу, щодо встановлення пріоритетів при прийнятті рішень про виділення земельних ділянок для реалізації інвестиційних проектів).

Аналіз галузевої структури залучення інвестицій в Україні у 2009 році підтверджує інвестиційну привабливість суб'єктів господарювання таких видів економічної діяльності: промисловість (32,9% від загального обсягу залучених інвестицій), операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям (21%), транспорт і зв'язок (14%) та торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особис-

того вжитку (10,6%). Найбільше зростання обсягів інвестицій спостерігалось у сільському господарстві та мисливстві – 142,3% до показника 2008 року.

Лідерами в залученні інвестицій є м. Київ (46,6 млрд грн), Донецька (22,1 млрд грн) та Дніпропетровська (18,1 млрд грн) області. Позитивні темпи зростання залучення інвестицій в основний капітал мали місце у 12 регіонах країни. З них високі темпи зростання інвестування досягнуті в Херсонській (132,8%), Чернівецькій (125,5%), Житомирська (119,8%) та Хмельницькій (119,4%) областях країни.

Аутсайдерами в залученні інвестицій є Тернопільська та Сумська області, обсяги інвестування в яких становлять лише 2,8 та 3 млрд грн.

Аналіз макроекономічних показників розвитку країни загалом та Тернопільської області зокрема засвідчує суттєвий вплив фінансової кризи на інвестиційні процеси. Найсуттєвішими чинниками уповільнення інвестиційних процесів у 2009 році були: фактичне припинення кредитування банківськими установами через відтік депозитів і кризи ліквідності, скорочення внутрішнього і зовнішнього платоспроможного попиту, очікування населенням спаду на ринку нерухомості.

Хомин І. П.

к. е. н., старший викладач кафедри фінансів

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ КАПІТАЛУ: ТЕОРЕТИЧНІ БАЗИСИ ТА ПРАГМАТИКА СУЧАСНОСТІ

Капітал у процесі відтворення проходить стадії економічного кругообороту, а саме виробництва, розподілу, обміну і споживання, поперемінно приймаючи грошову, виробничу і товарну форми у відповідності з класичною формулою відтворення $G - T - B - T' - G'$, де кожна грошова одиниця, інвестована в певні активи для отримання доходу, має принести грошовий потік [1, с. 71]. В цілому класичною політекономією ґрунтовно досліджено схеми відтворення.

Зокрема, просте відтворення означає покриття із вартості сукупного суспільного продукту спожитих засобів виробництва (с), тобто відновлення виробництва в незмінних масштабах щодо кількості і якості виготовленого продукту. Чинники виробництва при цьому залишаються незмінними в кожному наступному циклі виробництва, оскільки весь додат-